

Πρόσωπα ή προσωπεία; (Σεβ. Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου Ιεροθέου)

Date : Μαΐου 7, 2006

"...νομίζω ότι τα διάφορα μέτρα είναι ημίμετρα για τους αρρώστους, οι οποίοι θα βρουν τρόπους να τα ξεπεράσουν, αλλά είναι ανεπαρκή και εντελώς άχρηστα γι' αυτούς που γνωρίζουν το νόημα και τον σκοπό της Ιερωσύνης και ζουν ασκητικά, δηλαδή ευαγγελικά. Οπότε σήμερα χρειαζόμαστε Κληρικούς και Επισκόπους με χριστοειδή αγάπη, με ασκητική διάθεση, με νηφάλια μέθη, με υπέρβαση της ηδονής και της οδύνης, δηλαδή Επισκόπους ωσάν τους Πατέρας της Εκκλησίας που θα θεολογούν και δεν θα ηθικολογούν ή πολιτικολογούν, που θα ζουν ως υπηρέτες του λαού και όχι ως φεουδάρχες, που θα βιώνουν την εξουσία ως κένωση και προσφορά και όχι ως εξουσιολαγνεία, ήτοι ως κάλυψη της εσωτερικής γυμνότητος και ψυχοσωματικών αναστολών. Σήμερα ο κόσμος χρειάζεται πρόσωπα και όχι προσωπεία Κληρικών." Η Ιεραρχία της Εκκλησίας της Ελλάδος που συγκλήθηκε πρόσφατα για την αντιμετώπιση της εκκλησιαστικής κρίσεως έλαβε, κατά πλειονοψηφία, μερικές αποφάσεις, οι οποίες χαρακτηρίστηκαν ποικιλοτρόπως, ήτοι γενναίες, αντιρεαλιστικές, λαϊκιστικές, ανεπαρκείς, κλπ. Καθένας είδε τις αποφάσεις της Ιεραρχίας μέσα από την δική του οπτική γωνία και σε συνάρτηση με το τί ανέμενε από αυτήν.

Το γεγονός είναι ότι τα μέτρα αυτά κινούνται σε μια καλή προοπτική για την θεραπεία μερικών νοσογόνων καταστάσεων που υπάρχουν μέσα στην διοίκηση και την ζωή της Εκκλησίας. Αναφέρονται στην διόρθωση των κακώς κειμένων μεταξύ του Κλήρου, στην περαιτέρω αξιοποίηση Κληρικών και λαϊκών στην διοίκηση της Εκκλησίας, καθώς επίσης και στον έλεγχο και την διαφάνεια στα οικονομικά Επισκόπων, Μητροπόλεων, Ναών και Μοναστηριών. Μπορεί όμως να λειτουργήσουν ως προσωπεία και να αγνοηθούν τα πρόσωπα.

Θα ήθελα, όμως, να υπογραμμίσω τρία σημεία τα οποία θεωρώ σημαντικά.

Το πρώτο είναι ότι συνήθως όταν λαμβάνονται μέτρα, υποδηλώνεται το πρόβλημα και η ασθένεια του χώρου εκείνου για τον οποίο λαμβάνεται η ειδική αυτή μέριμνα. Είναι γνωστόν ότι στην αρχαία Εκκλησία δεν υπήρχε ανάγκη θεσπίσεως πολλών ιερών Κανόνων γύρω από το ήθος, αλλά και την διοίκηση της Εκκλησίας, ακριβώς επειδή οι Χριστιανοί ζούσαν αληθινά μέσα στην Εκκλησία. Οι Κανόνες άρχισαν να θεσπίζονται, όταν τα μέλη της Εκκλησίας εκκοσμικεύθηκαν, ιδίως όταν η Εκκλησία έγινε επίσημη θρησκεία του Κράτους, οπότε έπρεπε να ληφθούν μερικά μέτρα για τον καθορισμό των ορίων μεταξύ της αλήθειας και της πλάνης, μεταξύ της υγείας και της ασθενείας. Το ίδιο συμβαίνει και σε μια συντεταγμένη πολιτεία. Η πολυνομία δείχνει αφ' ενός μεν την ύπαρξη μεγάλου προβλήματος, αφ' ετέρου δε την προσπάθεια να παρεβαίνεται ο νόμος. Έτσι λοιπόν και τα πολλά μέτρα τα οποία έλαβε η Ιεραρχία της Εκκλησίας δείχνει το πρόβλημα που υπάρχει στα μέλη της Εκκλησίας.

Το δεύτερο σημείο είναι ότι εκείνοι που θεώρησαν ότι τα μέτρα που έλαβε η Ιεραρχία της Εκκλησίας είναι ημίμετρα, το έκαναν διότι έχουν διαπιστώσει ότι η ασθένεια είναι βαθύτερη και δεν θεραπεύεται με εξωτερικές διαδικασίες. Και για να είμαι συγκεκριμένος θεωρώ ότι το βαθύτερο πρόβλημα που υπάρχει και που είναι η πηγή των άλλων προβλημάτων, είναι τα πρόσωπα που εκλέγονται για να γίνουν Επίσκοποι της Εκκλησίας, αλλά και ο τρόπος της εκλογής τους.

Η Παράδοση της Εκκλησίας προϋποθέτει οι Επίσκοποι να έχουν εμπειρική γνώση του Θεού και των θείων, να θεολογούν απλανώς στην Εκκλησία και έτσι να ορθοτομούν την αλήθεια. Προκειμένου, όμως, να γίνη κανείς εμπειρικός θεολόγος, χρειάζεται να περάση μέσα από την ειδική ασκητική μέθοδο της Εκκλησίας, που συνίσταται στην βίωση της υπακοής, της παρθενίας και της ακτημοσύνης. Δια της υπακοής αποβάλλεται ο εγωϊσμός, δια της παρθενίας μετατρέπεται η ιδιοτελής αγάπη σε ανιδιοτελή και δια της ακτημοσύνης απαλλάσσεται κανείς από την εξάρτηση σε υλικά αντικείμενα. Με αυτές τις προϋποθέσεις ο Επίσκοπος μπορεί να γίνη πρότυπο και διδάσκαλος των πιστών. Τέτοια πρόσωπα πρέπει να επιλέγονται για τον ύψιστο βαθμό της Αρχιερωσύνης.

Αλλά και ο τρόπος της επιλογής πρέπει να συντονίζεται στην παράδοση της Εκκλησίας. Βεβαίως υπάρχουν πολλοί τρόποι με τους οποίους εκλέγονται οι Επίσκοποι, αλλά το σίγουρο είναι ότι με όλους αυτούς τους τρόπους πρέπει να ευρίσκεται ο κατάλληλος άνθρωπος για το αξίωμα της Αρχιερωσύνης, που να έχη τα στοιχεία που προαναφέραμε και να είναι ελεύθερος από εξαρτήσεις και υποδουλώσεις στους εκλέκτορες. Οι Ιερές Μητροπόλεις δεν είναι δυνατόν να θεωρηθούν ως “φέουδα”, τα οποία δίδονται από κάποιον “φεουδάρχη” σε αυτούς που θα δώσουν υποσχέσεις πλήρους υποταγής, κατά τον τύπο της περιγραφής του φεουδαλιστικού συστήματος της Δύσεως, την οποία κάνει ο Mark Bloch.

Το τρίτο σημείο είναι ότι όταν προσεχθή ο τρόπος εκλογής των Επισκόπων, τότε θεραπεύονται αυτομάτως πάρα πολλές ασθένειες και ενδεχομένως δεν χρειάζονται να λαμβάνονται πολλαπλά μέτρα, διότι κατά τον λόγο του Αποστόλου Παύλου “δικαίω νόμος ου κείται” (Α΄ Τιμ. α΄, 9). Και για να είμαι συγκεκριμένος.

Ένας Επίσκοπος που είναι το κριτήριο της αληθείας, θα επιλέγη τους καταλλήλους Χριστιανούς για να τους χειροτονήσει Κληρικούς και θα έχη τιμίους και ευσυνείδητους συνεργάτες στο έργο του. Στην περίπτωση αυτή όσοι επιλέγουν τον δρόμο της αγαμίας θα γνωρίζουν το νόημα αυτού του τρόπου ζωής και δεν θα αναμένουν να αποκτήσουν εξουσία ως αντάλλαγμα στην στέρηση. Επίσης ένας τέτοιος Επίσκοπος θα γνωρίζη τα πλαίσια στα οποία θα κινήται η ποιμαντική που θα εξασκή, δεν θα εμπλέκη την ποιμαντική με την πολιτική, δεν θα χωρίζη τους ανθρώπους ανάλογα με τις πολιτικές τους πεποιθήσεις, δεν θα πολιτικολογή στο κήρυγμα, δεν θα εκμεταλλεύεται τα θρησκευτικά αισθήματα των ανθρώπων, δεν θα “ασεβή” στο Σώμα της Εκκλησίας. Συγχρόνως θα σέβεται κάθε άνθρωπο ως εικόνα Θεού, θα εισέρχεται στην διηρημένη κοινωνία για να την καλή σε ενότητα, θα θεωρή τις υλικές προσφορές των πιστών ως ιερά αναθήματα στον Θεό και την Εκκλησία και δεν θα τολμά να τα εκμεταλλεύεται, θα ζη ως ο πτωχότερος των πτωχών. Μέσα στα

πλαίσια αυτά δεν θα έχη νόημα το “πόθεν έσχες”, διότι θα ισχύη γι' αυτόν το “μη έχειν” περιουσίες και κτήματα. Το “πόθεν” προϋποθέτει το “έχειν”, και το “έχειν” υλικά αγαθά για τον Επίσκοπο συνιστά απώλεια της αυτοσυνειδησίας του, την στιγμή που υπάρχει στο ποίμνιό του ανέχεια, ανεργία, φτώχεια, και δυστυχία.

Σ' έναν τέτοιο Ιεράρχη δεν θα ισχύουν τα μέτρα τα οποία έλαβε η Ιεραρχία, γιατί θα ζη ευαγγελικά, ήτοι φιλόθεα και φιλόανθρωπα και όχι φίλαυτα.

Στις αποφάσεις της Ιεραρχίας γίνεται λόγος για τα άμφια των Αρχιερέων. Το πρόβλημα, όμως, δεν είναι αυτά καθαυτά τα άμφια, αλλά το πρόσωπο το οποίο ενδύεται αυτά. Παρατηρώ ότι τα λαμπρά άμφια, τα οποία φορούν οι αγιορείτες Πατέρες δεν προκαλούν, ακριβώς γιατί κάτω από αυτά βρίσκεται ένας απελεύθερος άνθρωπος, ένας εξαγιασμένος Κληρικός, ένας ασκητής Ιερέυς και Επίσκοπος και ουσιαστικά τότε τα λαμπρά άμφια εκμηδενίζονται κάτω από την αξία του προσώπου. Αντίθετα, τα απλά άμφια τα οποία φορά κάποιος υπερφίαλος και εγωϊστής Κληρικός, προκαλούν και εξοργίζουν. Οπότε, το πρόσωπο είναι εκείνο που απωθεί ή ελκύει και όχι τα επιθέματά του. Γι' αυτό πρέπει να δοθή προτεραιότητα στο “είναι” και όχι στο “έχειν” ή στα επιθέματα του όντος.

Γενικώς νομίζω ότι τα διάφορα μέτρα είναι ημίμετρα για τους αρρώστους, οι οποίοι θα βρουν τρόπους να τα ξεπεράσουν, αλλά είναι ανεπαρκή και εντελώς άχρηστα γι' αυτούς που γνωρίζουν το νόημα και τον σκοπό της Ιερωσύνης και ζουν ασκητικά, δηλαδή ευαγγελικά. Οπότε σήμερα χρειαζόμαστε Κληρικούς και Επισκόπους με χριστοειδή αγάπη, με ασκητική διάθεση, με νηφάλια μέθη, με υπέρβαση της ηδονής και της οδύνης, δηλαδή Επισκόπους ωσάν τους Πατέρας της Εκκλησίας που θα θεολογούν και δεν θα ηθικολογούν ή πολιτικολογούν, που θα ζουν ως υπηρέτες του λαού και όχι ως φεουδάρχες, που θα βιώνουν την εξουσία ως κένωση και προσφορά και όχι ως εξουσιολαγνεία, ήτοι ως κάλυψη της εσωτερικής γυμνότητος και ψυχοσωματικών αναστολών. Σήμερα ο κόσμος χρειάζεται πρόσωπα και όχι προσωπεία Κληρικών.

(δημοσιεύθηκε στην Ελευθεροτυπία, 6-3-2005)